

cesiji v mesto spremilo; vsem se je prikupil s svojim priljudnim vedenjem.

Mladi kraljevič ni bil nič kaj vesel, ko je na Česko prišel. Tu ni bilo ne očeta ne matere, ne brata ne sestre, kraljevina pa v največem neredu. Viša gospoda in grajščaki so bili pravi nasilniki. Kralja se niso bali, njegova posestva in moč pa so med seboj razdelili. Kralj ni imel nobenih pripomočkov, da bi mogel pravico do veljave spraviti. V Pragi je bil grad kraljevski vsled dolgoletnega zanemarjenja takošen, da dvor v njem ni mogel dostojno stanovati. Karol se je tedaj za nekaj časa naselil na Starem Mestu, v hiši, ki je bila nekdanja lastnina njegove matere. Za časa desetletnega bivanja na tujem je Karol pozabil češčino, gladko pa je govoril in pisal nemški, latinski, francoski in italijanski. Moral se je toraj z novega učiti češčine, svojega materinskega jezika, in v kratkem se je je prav dobro privadil.

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* „*Učiteljski Tovariš*“ vabi na naročevanje tako: „Domoljubni slovenski učitelji poznajo naš list, kateri danes začenja svoje **dva in dvajseto** leto. Koliko je naš „*Tovariš*“ delal in storil od časa, ko je l. 1861. v prvič stopil med slovensko šolstvo in učiteljstvo, o tem naj njegovi dragi čitatelji sami sodijo. Toliko pa si naš list vendar prisvojuje, da je bil on med prvimi, ki je budil slovenske učitelje in jih v nemal za domačo ljudsko šolo. Njemu je bilo uže pred novo šolsko postavo poglobitno načelo (§. 1. te postave), ki pravi: „Ljudski šoli je naloga, odrediti otroke, da bodo нравni in pobožni, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih z znanostmi in vednostmi potrebnimi, da se lahko dalje omikajo za življenje, in postavljati jim pravo dno, da bodo enkrat prida ljudje in državljani.“

Od 1869. l. se učitelji bolj in bolj gibljejo, in še zdaj se niso upokojili. Razne ugodne in neugodne razmere jih k temu izpodbadajo. A čas je, da se posebno mi slovenski učitelji razgledamo v svojih potih, in se združimo v eno svrhu, to je, da kot pravi sin domovine živimo in delamo za domačo ljudsko šolo, ter na pravi boljek našemu národu.

„*Učiteljski Tovariš*“ se bode tudi vprihodnje pred vsem oziral na učiteljeve potrebe v ljudski, tedaj v národni šoli po vodilu: „Vsakemu svoje!“ V imenu domače dobre stvari vabimo tedaj vse dozdanje in nove svoje prijatelje po vsem Slovenskem in sploh vse prijatelje in podpornike slovenskega šolstva, da naj duševno in materijalno vsak po svoji moči podpirajo naše pošteno podjetje, in da naj se združijo z nami ter kažejo, da delajo javno in odkrito za edino mogoče izobraževanje našega národa na podlagi materinega jezika.

„*Učiteljski Tovariš*“ stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Naročnino in oznanila prejema založnik Rudolf Milic na starem trgu hiš. št. 19; spisi in dopisi pa naj se blagovoljno pošiljajo uredniku Andreju Praprotniku, nadučitelju in ravnatelju prvi mestni šolredni deški šoli v Ljubljani.“

* „*Kres*“. Ta lepoznanstveni mesečni list, ki je lani začel izhajati v Celovci, stopil je zdaj v drugo leto. Gradiva je zelo mnogovrstnega, toraj vse podpore vreden. Cena mu je 4 gold. za celo leto in se naroča pri vredništvu v Celovci.

* „*Mir*“. Kakor smo uže na kratko omenili, bo z 10. dnem tega meseca začel v Celovci izhajati po dvakrat na mesec poseben časnik, namenjen koroškemu

slovenskemu ljudstvu, kateremu preti velika nevarnost ponemčenja. Izdajal bo ta list koroških Slovencev prvak čast. gosp. Andrej Einspieler, ki se, akoravno uže siv starček, vendar še zmiraž neustrašljivo bori za pravice in jezik svojega naroda. Naročnina mu bo jako nizka, le en goldinar za celo leto. List je uže zavaljo blazega namena vse podpore vreden, zato bi bilo dobro, če bi premožnejši Slovenci tudi drugih pokrajin neročili si ga, a ne za-se, marveč prepustili ga vredništvu, naj ga to potem pošilja v kako koroško vas. Tam ponemčevanje tako napreduje, da mlajši ljudje uže več slovenskih črk ne poznajo, le stareji še znajo slovenski brati in pisati. Gospod vrednik Einspieler je najboljšje poročstvo za to, da bo nov časnik svojemu namenu po vsem primeren.

Zabavne stvari.

Pismo iz Amerike.

Gospa! — Prijatelj moj, bivajoč bolj spodaj na obalih reke Mississippi, pisal mi je uže pred nekaj dnevi, da se Vi neizrekljivo (je-li v istini taka sila? — vsaj on mi je pisal tako) nad mano hudujete, in to le zaradi malenkosti, da Vam jaz nič ne pišem. Sam ne vem, kako bi se izgovoril, da bi pri Vas kaj izdalo — toda stojte! Jaz Vam bodem stvar prav „od konca“ razložil. Pred dvema leti — tačas še niste bili vdova — obljubil sem Vam na neki veselici v ljubljanski čitalnici sem ter tje kedaj pisati iz daljne Amerike, toda s tem izgovorom, le če bom imel kaj posebnega. Kaj tacega, da bi bilo za Vas, imel sem uže večkrat kaj, toda odkar sem zvedel, da ste vdova, se nisem prav upal, kajti tu v Ameriki imamo mi samci pred vdovami neizrekljiv „rešpekt“. In zakaj? — Zato, da ne bi bilo treba vzeti katere za ženo. Če žena zgubi moža, to je postane vdova, ne trpi dolgo, da se v drugo vpreže v zakonski jarem. Ker ima tu vsak možki lahko deset deklet na en prst, gotovo je to, da se nobeden po vdovah ne ozira, a tem bolje se one po njih, tako, da vsaka moža dobi, in to na kaj originalen način.

Soznani se z možem, kateri ji je všeč in za katerega vé, da se ne bo ob njem opekla, na kakoršen koli način se le dá, večidel v kaki domači družbi, odlikuje ga izmed vseh itd., posebno pa skrbi za to, da ju ljudje, če večkrat tem bolje na ulici skupaj vidijo. On ima stvar le kot malo znanje, družega čisto nič, a neki dan mora pred sodnijo, katera mu kaj natanko razloži, da ga Mrs. A ali B toži zaradi prelomljenja obljube vzeti jo za ženo. Vse njegovo zatrjevanje, da o obljudi nič ne vé, je zastonj. Postava je postava, in ta zopet je železna, vdrževati se mora na vsak način, in če nima nikdo „rešpekta“ pred njo, in to sodnija prevarjenemu slepcu kaj temeljito razloži. Ali vzemi omenjeno žensko v zakon, če ne, ji moraš plačati tisuč dolarjev odškodnine, če pa nimaš s čemu plačati, pa greš dve leti v ječo sest. Te tri lepe stvari so ti na izbor. Vzeti žensko in vpreči se z njo v en voz, posebno če se človeku o ljubezni do nje še niti sanjalo ni, je kaj trd oreh. Tisuč dolarjev je tudi uže precej visoka številka in lepa svota denarja in se ne vrže lahko kar tako meni nič tebi nič proč, dve leti v ječo — s tem se še najceneje opravi, a vendar najteže za to odloči.

To, gospa, je pri nas skoro na dnevnem redu, od-todi tudi ves „rešpekt“ pred vdovami. Toda oprostite! Nikakor nisem Vas tudi vmes menil. Le tako sem povedal, da ne porečete, nobenega vzroka nimam. — Pa saj vem, da ste Vi uže sveta navajeni in toraj ne boste tega mojega pisma kar pri prvih besedah vrgli v koš.

Tu v Ameriki so s tisto „manero“ še precej daleč zadali pa uže preveč naprej, tako da so še mene potegnili za sabo, kar Vam priča to le kordijalno pismo. Ko bi se mi dva zamogla ustmeno pomeniti, bi se gotovo bolje razumela, toda gotov si nisem, da bi me Vi zaradi moje neolikanosti ne malo nemilostljivo pogledali, tako pismeno se mi je pa Vašega nemilostljivega pogleda manj bati, k večemu mi je pričakovati, če Vam bo drago odgovoriti na to-le pismo, da me v Vašem pismu nekoliko pokarate, katero pokaranje se bode pa tudi na dvajsetdnevni poti toliko ohladilo, da ne bode butnilo preveč ob mojo občutljivost.

Toda tu Vas pitam uže celo večnost s svojo neolikanostjo, oprostite in potrpite! To, kar imam danes za Vas, bode gotovo mikavno, vsaj meni, kateri Vaš okus malo poznam, se dozdeva tako; vzeto je prav iz ameriškega življenja.

Imeli smo namreč 28., 29., 30. novembra in 1. decembra, skupaj štiri dni, veliko „fair“ (ljudsko veselico ali nekak somenj) na korist tukajšnji katoliški cerkvi, na kateri je bilo še čez 3000 dolarjev dolga. Pri Vas v Evropi se v primeri z Ameriko le malo cerkva zida, in toraj ni težko nabrati prostovoljnih darov toliko, da je cerkev uže plačana, ko je gotova. A tu, kjer niti država, niti viša cerkvena oblast ne dá nikake denarne podpore, napraviti si morajo katoličani cerkve iz lastnega žepa. Da-si šteje tukajšnja naša cerkev čez 700 vernikov, se jih le malo zmeni, da bi kaj žrtovali za-njo. Bila je zidana pred 7 leti in je stala čez 25.000 dolarjev (čez 60 tisuč gold.) in je v resnici kaj krasno, praktično osnovano poslopje. (V čitališčni restavraciji v Ljubljani jo lahko vidite v tablici.) Trije lepi altariji, delo našega rojaka g. Mikuža, trinajst do stropa visocih oken iz barvanega stekla, kakor lepih ne premore nobena ljubljanska cerkev, lepi kor, svetilke, velika podzemeljska peč — vse to kaže, da le vrle zmožnosti našega rojaka, velečastitega gosp. J. Trobeca, tukajšnjega župnika in dekana, so zamogle voditi vse delo te veličastne stavbe. Le temu vrlemu gospodu se imajo tudi vsi tukajšnji farmani zahvaliti, da imajo cerkev, malo da ne, brez dolga. Neumorno se je blagi gospod trudil in ne zastonj. Tako je napravil letos „fair“, katero Vam hočem, kolikor moč, natanko popisati.

Velika dvorana tukajšnjega gledišča bila je odmenjena kot prostor za veselico. Vabim Vas toraj, da me spremljate v mislih in obetam Vam, da Vam hočem biti po vsej moči dober vodnik. Kdor se hoče dobro zabavati na taki „fair“, pripravljen mora biti na vse; kajti, kamorkoli se človek obrne, na desno alilevo, kar le pogleda, vse mora plačati, na čisto priprost način — nič siloma. (Dalje prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Pijane krave.* Blizo Berolina ima grajščina St. pristavo, na kateri je nad 100 krav, katerih mleko vsak dan vozijo v Berlin. Nečega dne pa je prišel voznik brez mleka, vzrok temu je bil zelo čuden; bile so namreč vse krave — pijane. Iz pomote so namreč odprli pipo sodu, v katerem je bila voda, in špirit v korito spustili. Krave so ga rade pile in se tako upijanile in razgrele, da se jim ni smel nobeden bližati.

* *Turških vojakov hlače.* Turške vojake v Škadru je veselje gledati. Polno jih je po ulicah, ki nosijo hlače iz vreč, v katerih se je pripeljala moka, sladkor ali kava iz Trsta. Skoraj vse hlače so naštempljane s številkami in markami trgovcev. Vidiijo se vojaci v hlačah, na katerih sprednji strani so imena prvih škadar-skih trgovcev, na zadnji strani pa je zapisano z velikimi

črkami „Molino a vapore Trieste“. — Pri tako varčnem gospodarstvu Turčija mora obogateti — misli „Edinost“.

* *Vzroki za ločitev zakonskih na Kitajskem.* Najprvi vzrok ločitve je, če žena razžali moža; potem, če ni otrok, če je lažnjiva, ljubosumna ali nezvesta. Ljubosumnost je hujša od nezvestobe; Kitajec pravi, da ljubosumna žena znori in z norimi se ne dá živeti. Večkrat pa je tako, da se zakon nikakor ne sme razdreti, na pr. če se je žena, predno se je omožila, sama preživela ali če je mož bil prej reven, pa je po ženitvi bogat postal. Kitajsk modrijan Confucius pravi: „Žena je podobna luni, mož solncu; svojo svetlost dobiva žena le od moža“. Dalje: „Moža beseda je glas petelina, zoro naznanujočega, puta pa kokodaska ves dan in za to kokodaskanje se nihče ne briga.“ — Zgodi se tudi, da sta zakonska ločena, pa tega sama ne vesta; to je, ako se sosedje njunih zakonskih preprirov naveličajo.

Naši dopisi.

Iz Trsta. — Delavsko podporno društvo napravi 7. dne t. m. v gledališču „Politeama Rossetti“ veliko besedo s plesom v dobrodelen namen, pri kateri se bode vršil sledeči spored: 1. Thomas — ouvertura k operi „Mignon“. — Vojaška godba. 2. Igra „Ultra“. 3. Zajec — duet in zbor iz opere „Nikolaj Zrinski“. — Vojaška godba. 4. Igra: „Dva gospoda pa jeden sluga“. 5. Miliér — „Nune zadnja molitev“. — 6. Koseski — „Zgubljeni raj“, deklamuje g. E. Klavžar. — Godbo bode izvrševala banda Jelačičevega pešpolka. Po besedi ples. Začetek ob 8. uri zvečer.

Iz novomeškega okraja 31. grudna. (Šolstvo. Sadjereja.) Šolstvo v našem okraji pod nadzorstvom vrlega poštenjaka gosp. profesorja Drganca jako povoljno napreduje in vspeh bode še večji, kedar se bode postava o šolskem obiskovanji med ljudstvom krepkeje ukoreninila. Učitelji vestno in z veseljem opravljajo svoj posel, ker jih rodoljubni, strokovnjaški, vsestransko izobraženi šolski nadzornik radovoljno dejansko in z besedo podpira; svojega zaupanja mu ne odtezajo in radi spolnujejo njegove ukaze brez kacega disciplinarnega strašila. Kedar mu je v šolstvu kaj neznanega, obrne se vsikdar rad do učiteljev in sluša njih mnenje, katero mu sme vsak brez zamere odkritosrčno izraziti. Z radostjo se mora javiti, da učitelji med seboj v šoli in šolskih vrtih tekmujejo; a vse to tekmovalje je prijateljsko, izvirajoče iz iskrene ljubezni do mladine in svojega rodü.

Tudi gledé sadjereje se je v našem okraji uže mnogo storilo. Ko je gosp. Drganec prevzel nadzorstvo, ni bilo v vsem okraji niti enega obdelanega šolskega vrta. Ker je kot dolenjski rojak dobro poznal zanemarjeno kmetijstvo in osobito sadjerejo našel na najnižji stopinji razvoja, obrnil je takoj prve tedne svojega poslovanja pozornost svojo na zboljšanje te na Dolenjskem čisto nič razvite stroke kmetijstva. V prvem zborovanji stopil je s tem blagim namenom pred učitelje, ter jih prosil pri izvrševanju tega velevažnega načrta njih radovoljne podpore. S svojim simpatičnim, navdušenim, domovinsko ljubav dihajočim govorom pridobil si je v prvem hipu vse učitelje, kateri so mu radi ponudili svojo desnico, obetujoči, da ga hočejo v njegovem ljudoljubnem, koristnem podjetji vsikdar po svoji moči podpirati. Tudi častita duhovščina in drugi merodajni krogi mu zaradi njegovega vzornega in značajnega obnašanja niso odrekli svoje vplivne pomoči. In kar se drugje le po strogih ukazih političnih oblasti počasi doseže, to je gosp. nadzornik pri nas s pomočjo častite duhovščine in s podporo domoljubnega, čislaneega gosp. okrajnega glavarja v kratkem času dosegel, da so ob-

Zabavne stvari.

Pismo iz Amerike.

(Dalje.)

Stopiva toraj v dvorano! Tu stoji več vratarjev, med njimi častitljiv možicelj s snežno-belo brado in s palico v roki — morda znamenje njegove časti — kateri naju kaj ljubeznjivo od vseh strani ogleduje, če se bo li kmalu katerega roka pogreznila v žep, iskaje drobiža za plačanje vstopnine. Ko je prejel za vsacega 10 centov, hočeva naprej, toda kakor je videti, ta možicelj ni zastonj ratal star, marveč tudi skusil, da noben človek ni brez želodca. Zato ponuja nama lepe zelene listke, na katerih stoji, da si za 50 centov vsak lahko kupiva pravico, kositi ali večerjati tukaj. Zadovoljivši ga iz svojega žepa ideva naprej na levo. Prvo, kar tu zagledava, je gostilna, dobro obiskana, čeravno se tu ne dobi za piti ne vina, ne piva — le cider (jabolčni mošt), kajti — memogredé rečeno — oba naša častita škofa sta „temperenclarja“ in strogo katoličanom prepovedujeta, o tacih prilikah točiti opijančljivih pijač. Žejna, kakor sva, vzameva vsak po en „drink“ — počasi! Amerikanska šega je, da vsak, kdor pride v gostilno (salon), „treata“ (pogosti) vse navzoče goste, naj jih bo kolikor koli, vsacega s kozarcem pijače. — Tudi mi dva pogostiva navzoče, katerih je precejšnje število, in ko so naju tudi drugi „treatali“ s „cidrom“ in smodkami, — Vaše lahko jaz pokadim, — ideva naprej. Toda tu je zopet velika gnječa ljudi, kateri se smeja in kričaje gnjetejo okolo nekake z zelenim blagom zagrnjene barake, v katero ne more videti nobeno oko. To je — voda. — Komaj so naju ribiška dekleta, katera imajo to vodo v „štantu“, v gledala, uže nama ponujajo palice za ribe loviti, vsaj ne stane več kot 10 centov za enkrat. „Well“, pa poskusiva, morda kaj prida vjameva. Prva Vi vržete trnik v vodo, iz katere je čuti uže naprej hihitanje deklet; ni treba dolgo čakati, uže lahko potegneta ribico iz vode. Velikansk smeh in vriš pričujočih, na trnik je pripeta majhna porcelanasta, pol-drug palec dolga punčka, komaj en cent vredna; če še dalje lovite, dobite še kako zibelko, naprstnik itd. Mene dekleta uže bolje poznajo, za prvo ribo mi nataknejo na trnik volnato ponočno kapico, v katero je po vrhu vtaknena še ena smodka za 5 centov — vse mnogo več vredno kot 10 centov. — Druga riba, katero dobim, je — še hujši smeh in vriš — velika oblečena punca, katera sedi, hodi, joka, odpira usta in pije mleko in katero hoče vsak imeti. Toda ta je bila nalašč za me in najbolje je, nadaljevati svojo pot.

Prideva do „štantov“, kjer prodajajo amerikanska dekleta kot komiji „vse sorte“; kar le hočeva, dobiva tukaj, od najmanjšega darilca za božič do gorke zimske obleke. Amerikanska dekleta se razumejo na to prodajanje in dobro vedó, česa potrebujeva, ne pustijo naju naprej, dokler jim nisva kaj odkupila.

Drugod zvoni nama na uho žvenk srebra, pogledjva, kaj je. Vse se gnjete okolo velicega kolesa, pobarvanega s šestero raznimi barvami. Na mizi leži 6 majhnih loparjev istih barv kakor kolo. Šest osob kupi te male loparje po 25 centov, ena deklet, katere imajo to kolo v varstvu, požene isto močno. Ko kolo obstane, dobi tista oseba, ki ima lopar iste barve, katera je na najvišji strani kolesa ostala, en dolar, ima namreč 75 centov dobička, a mora tudi družih 5 soigralcev še pogostiti s pijačo, tako da ju pol dolarja dobička ostane. Na ta način ostane toraj tudi v kasi pri kolesu vsakokrat 50 centov. Ko sva tudi midva nekočkrat dobila, a še večkrat zgubila, odtegneva se. Kretanje po

dvorani naju je spehalo, podajva se toraj na „gefrorenes“; ta miza je skoraj najbolj obiskana, dasiravno na led ni vse tako navezano, marveč na odlične vabaške lepote, katere strežejo ob tej mizi.

Ko sva tu gotova, sedeva malo na stranske klopi, a tu sva vrlo naletela. Dve drugi lepoticici vabite naju na ostrige, surove ali kuhane, kakor jih imava rajši. Amerikanci zeló obrajtajo ostrige, tako da je bila ona miza skoraj zmerom zasedena. Zopet druga ponuja nama cvetlice, priporočevaje jih, češ, da so edine ob tem jesenskem času in najlepše; tretja zopet s „candijem“ (bonboni), Amerikancem tako priljubljenem; četrta s smodkami itd. A najhujše so one, katere prodajajo številke na razne stvari. Da bi se teh odrešila, ne da bi jim kaj odkupila, če več ne, vsaj vsaki eno številko, na to nama še misliti ni. In ne, da bi jih bilo malo, marveč ducat za ducatom prihajajo, vsaka ima kako drugo stvar. Še le, ko sva jih vse zadovoljila, dobiva mir. Porabila denarja nisva malo; najbolje je, da se vzame toliko sabo, kolikor je človek namenjen izdati, kajti če bi bila vzela vsak sto dolarjev sabo, bi jih bila tudi izdala. In ko hočeva iti iz dvorane, potegnejo naju dobri prijatelji nazaj; zdaj sva pri kolesu in zopet pri ribarenji, zdaj jeva ostrige, pije „treatani“, „cider“ itd., tako gre eno za drugim, dolar za dolarjem.

Gospá! Ni li to res prav amerikansko?

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Znižana vožnina* se je na prošnjo centralnega odbora štajarske kmetijske družbe dovolila od južne železnice vsem družbenikom kmetijske družbe štajarske, kateri se hočejo udeležiti stoletniške svečanosti za rajnim nadvojvodo Jovanom, utemeljiteljem ove družbe, pa 28. občnega zbora dne 19. in 20. januarja t. l. Najbrže dovolijo še druge železnice znižano vožnino. Zatoraj naj se vsi, ki se tega zborovanja hočejo udeležiti, precej oglasijo v uradnici kmetijske družbe (Graz, Hofgasse 8), da se jim dopošljejo še do pravega časa legitimacije ali izkazni listi, na katere dobijo vozne liste na železnici po znižani ceni.

* *Nekaj o računstvu.* Nekateri ljudje radi v loterijo stavijo ter vedno o terni sanjajo; da bi pa vedeli, kako težko je terno zadeti, gotovo bi se jim ohladilo upanje. Statistika je dokazala, da več ljudi strela ubije, nego terna osreči. Kdor hoče terno gotovo zadeti, mora staviti po matematični razvrstitvi vseh 90 števil 117.480 tern, ker je v 90 številkah toliko raznih tern. Ako bi dal na vsako terno le 10 krajc., moral bi staviti 11.748 gold. Proračunijo pa se terne tako le:

$$\frac{90 \times 89 \times 88}{1 \times 2 \times 3} = 117.480.$$

Kako človeka kak račun osupne, to naj kaže ta-le izgled. Vprašanje: Kolikokrat lahko sedeže premeni 10 osob, ki sedé pri eni mizi, predno pridejo vsi zopet na prvo mesto? Odgovor: 3 628.000krat! „To je nemogoče!“ — čujemo od mnogih strani, in vendar je popolnem resnično; matematično pravilo je tako-le:

$$10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 = 3.628.800.$$

Ako bi 10 osob vsak dan pri isti mizi sedelo, potrebovali bi 9388 let pri zamenjavanji sedežev. Da so tedaj začeli sedeže zamenjavati v Adamovih časih, še dandanes ne bi bili končali. „Ed.“

* *Razstava v Trstu*, kolikor se uže zdaj more soditi, bode sijajna. V vseh deželah, in vzlasti v tistih, ki imajo več obrtnijo, zeló se za njo zanimajo, in posebni odbori za njo delujejo. Čas, oglasiti se za raz-

razvaliti dal. A s tem upornik še ni bil ukroten, in ker se nikakor ni hotel mejnemu grofu pokoriti in ropanja opustiti, peljal je Karol naslednjega leta novo vojsko nad njega, Potstajn obkolil in z naskokom vzel.

Tako je Karol pokoril svoje uporne nasprotnike in kaznoval nemirneže deželne; ob enem je vpeljeval na novo ostro pravičnost, in reševal je posestva kronina. S sosedi države očetove je sklepal zveze, vzlasti z oger-skim kraljem Ludovikom, kateremu je obljubil v zakon svojo še le triletno hčer Marjeto.

Tega leta so se pokazale na Českem kobilice, česar najstarejši ljudje niso pomnili. Roj je bil več milj dolg in širok, in tako gost, da je solnce zakril in mrak naredil. Kjerkoli so se spustile na zemljo, požrle so vse zelenje, in gomazile so tako na debelo, da so konji do kolen po njih brodili. Ko je došel glas, da se valé kobilice iz Avstrije tudi na Česko, hodilo je duhovenstvo in ljudstvo v procesije, vzlasti v Pragi, in je molilo za odvrnenje tega zlega. Kobilice so se približale Pragi, pa ne več tako goste; tu pa so jih napadla velikanska tičja krdela in jih pognala na drugo stran.

To leto je bilo tudi judom nesrečno. V nekem kraju se je raznesla govorica, da so judje oskrunili Najsveteje in je hostija krvavela. Na to se je druhal vzdignila nad nje, začela jih pobijati in domove jim rušiti. Pregarjanje se je razširilo po vsi kraljevini, judje so prestali mnogo okrutnosti, in predno je bila vihra v kraju, bilo je mnogo judov uže pobitih, drugi pa svojega imetja izplenjeni.

V Pragi je tega leta Karol ustanovil nov kapitel na gradu praškem in mesto je postavilo svetovalnico, ki je poprej ni imelo in so morali mestni očetje na seje se zbirati v neznatnih hišah. Kupili so v ta namen hišo na staromeškem trgu.

Maja meseca l. 1339. je prišel kralj Janez v Prago po denar, ki ga je na prigovarjanje mejnega grofa Karola tudi prejel, da je poplačal dolg, katerega je bil naredil za časa vojske z vojvodi avstrijskimi in cesarjem. Potem je hotel iti kaznovat Nikolaja II., kneza opavskega, ki je presilno drl svoje podložnike in še zaradi družih prestopkov. Namenil je bil vzeti mu zemljo, ki jo je imel v fevdu od krone česke; al prigovarjanje Karolovo, in pokorjenje Nikolajevo ga je potolažilo, da se je dal zmiriti. Dal si je samo obljubo zvestobe in udanosti obnoviti.

Potem sta šla kralj in sin njegov Karol vkup na Šlezko, in njuno bivanje v Vratislavi je postalo spomina vredno zbog razpora s tamošnjim škofom Nanker-om. Uže poprej je želel kralj, da bi mu škof in kapitel vratislavski prepustila grad Miliče, ki je imel strateško važnost kot obmejna trdnjava proti Poljski, in jima je za to ponujal primerno odškodnino. Toda ne škof ne kapitel ni hotel o tem nič slišati, in ker se tudi sedaj nista dala premakniti, šel je kralj Janez z vojsko nad Miliče in se ga polastil. Nanker je zastonj opominjal kralja, da bi mu grad vrnil, in nazadnje je prijel za orožje cerkveno. V škofovskem ornatu, od kanonikov spremljan, šel je h kralju in ga trikrat slovesno opomnil, da vrne grad Miliče. Ali ker se kralj ni hotel udati, vzel je križ in preklel kralja. Navzoči knezi in velikaši so ostrmeli, kralj pa je mirno omenil: „Lej ga no, rad bi bil mučenik, če bi kdo hotel ga narediti!“ Še huje je bilo, ko je škof tudi mestno starešinstvo, katero ga je pogovarjalo, naj ne postopa tako s kraljem, v kletbo dejal. Zato pa tudi ni mogel dalje bivati v Vratislavi, nego se je s kapitelnom svojim izselil na tuje. Kralj mu je za kazen vzel vsa posestva, in jih razdelil sebi in knezom šlezkim. Vsled tega je nastala borba med cerkveno in svetno oblastjo na Šle-

skem, v kateri borbi so meščani vratislavski stali na strani kraljevi. Še le čez dve leti se je razpor poravnal s posredovanjem dvora papeževega.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Pismo iz Amerike.

(Konec.)

Naš amerikanski „farmer“ ni tako boječ kot vaš kranjski kmetič; dobro vé, koliko da v tej deželi veljá, vé, da je on prvi gospod. Lepo je bilo videti te čvrste postave, te naše poljedelce, kateri so se po 10—20 angleških milj daleč pripeljali v mesto ogledat si ta veliki somenj in kupiti si kaj za božične praznike. Čez dan je bila dvorana bolj napolnjena z ljudmi iz dežele, a zvečer trlo se je vse samih meščanov, in zvečer je bila tudi vedno „velika reč“. Šum in vriš je bil tak, da svojega soseda ni bilo slišati; godba, upitje pri barvanem kolesu in ribah, naše „kramarice“ pri svojih „štantih“ — vse to stori na človeka, kateri kaj enacega videl ni, kaj čuden vtis. Hvale in omenjanja vredno bilo je petje, katero je izvrševalo vsak večer kakih 20—25 pod petnajstimi leti starih dekličev s spremljevanjem na orgljah in pod vodstvom mlade, vrlo izvežbane gospice, hčere nekega tukajšnjega tovarnarja. — Vem, da ste uže videli mnogo svetá, gospá, in čuli marsikatero lepo petje, a skoraj bi se upal trditi, da tako lepega, milega in vbranega petja še niste čuli.

Veliko smeha provzročila je „licitirenga“, še več pa komični prizor, katerega je predstavljal zadnji večer nek naš rojak. — Le enkrat se je vriš malo polegel, namreč, ko so se izžrebovali dobitki, kateri so bili res kaj krasni; med drugimi bila je tudi vrlo dobro narejena velika podoba prečastitega našega župnika v lepem širokem pozlačenem in svilnatem okviru. Največ številke prodalo se je na zofo, preoblečeno s surovo svilo, namreč za 62 dolarjev in 75 centov (čez 150 gold. vašega denarja) in potem na zgoraj omenjeno podobo za 42 dolarjev in 75 centov, kar je tudi več ko 100 gld. Na ta dva dobitka prodalo se je toraj številke za več nego 250 gold. avstr. denarja — več kolikor donese najbolj obiskana predstava vašega ljubljanskega gledišča; oseba, katera je prodajala te številke, opravila je izmed vseh najbolje — in ta oseba, gospa, je Vaš pokorni sluga.

Zeló komična bila je žalost in stokanje nekaterih irskih babnic, katere niso dobile nobenega dobitka, in katere so se zarotile pri sv. Patriku, svojem irskem patronu, da ne kupijo v celem svojem življenji nobene številke več. So namreč nekatere, katere menijo, da bodo dobile na 2—3 srečke vse dobitke.

Kar je meni bilo najbolj všeč, bile so volitve, katerim je sledil „kreg“, kakor je uže pri volitvah navada.

Pri vsakem takem somnji ste navadno dve stranki, nemška in irska, tako je bilo tudi pri nas. Najprvo namreč so vzeli dva mala dekliča, enega irskega, enega nemškega; katera bode dobila več glasov, katerih vsak stane 10 centov, dobi premijo, namreč lepo veliko cvetlico pod poveznjenim steklom. Želel bi, da bi Vi, gospá, videli to reč, te volitve, kako so se Nemci in Irci skušali prekositi. Tu je stopil k mizi bogat Irec, dal bankovec več vrednosti volitvenemu komisarju in se ošabno ozrl po Nemcih, kot bi hotel reči: „Ne boste nas prekosili, ne!“ Za njim pride Nemec, išče skrbno mošnjo in jo s stisnenima rokama odpira, kot kak star skopuh, a na mizo vsuje celo pest srebra. Kakor blisk šinejo Irci kviško, kajti na plošči je napisana številka, katera

kaže, da so sedaj Nemci v večini. Brzo denar na mizo, tako se ziblje na obedve strani, sedaj upijejo Irci, sedaj Nemci; tu komisar volitve vstavi, češ, da se bodo sedaj le še tajno vršile, in postavi na mizo dve škatli, eno za Irko, eno za Nemko. V ti škatli mečejo denar, kateri se potem sošteje in pripiše prejšnji številki. Nemci so pri tej prvi volitvi cepili glasove med dvema nemškima deklicama, tako da so Irci zmagali; veselje, ploskanje in upitje njihovo bilo je velikansko. Za cvetlico, katera je bila morda komaj dva dolarja vredna, dobilo se je za cerkev več ko 30 dolarjev ali 75 gold. Volilo se je veliko, tako za dve gospodinji, dve gospodični, dva dečka, dva mlada moža itd. Največ smeha in cepljenja glasov bilo je pri volitvi za dva dečka na male deške sani. Stopil je kdo k mizi in dal glas za kakega uže starega „Yankeeja“, čegar ime, napisano na ploščo, je bilo z največim smehom pozdravljeno. Dobilo je potem le en glas, ali komaj še pol glasú več advokatov, zdravnikov, trgovcev, oštirjev in to le taci, kateri so bili navzoči, kar ni malo smeha vzbujalo. V obče so pa pri volitvah večidel zmagali Nemci.

Skoro komično-tragičen pa bil je konec zadnjih volitev. Volilo se je za troje gospic, dve Nemki in eno Irko; za premijo bil je lep velik srebern krožnik, na katerega postavljajo sladkarije. Omenjene tri gospice bile so ene po mestu najbolj znanih; dolgo časa bilo je neodločeno, a po dolgi, živahni borbi dobila je vendar ena Nemka, kar drugi Nemki in oni Irki nikakor ni hotelo biti všeč. Dasiravno si preje niste bili prijazni, ste si sedaj — kot obe padli — podali roko, in potem skupno vse ljudi tako zbegali, češ, da ste bili prevarjeni, da ni šlo vse prav itd., tako, da ni bilo tisti večer (zadnji) nobene posebne kupčije več. Bila je pa uže tudi ura dve čez polnoči in čas končati ta somenj.

Gospá! Ni je občutljivejše stvarice na svetu od Amerikanke. Da Vi znate, kako se čmerno drže sedaj, počili bi od smeha. Zakaj? — To vé sam Bog; mi si pa raztolmačimo tako-le: menda, ker nismo za vse volili, ali pa, ker smo jih premalo pogostili. E pa nič ne dé, vsaj vemo, da tudi rade pozabijo, in če ne uže prej, se bomo pa na Silvestrovi veselici „poglihali“.

Zoper vse pričakovanje bil je pa donesek tega somnja; časi so sila slabi in trdi, denar redek. Prezgodnji jesenski dež je obilo pridelkov pokvaril, kateri so bili uže tako pičli to leto; vsled tega tudi ni nikake kupčije; dragina velika. A vkljub vsemu temu se je „fair“ izvanredno, nepričakovano dobro obnesla. Nadejali smo se, da k večemu donesla bode brez troškov kakih 500 dolarjev, a čisti donesek bil je blizo 1500 dolarjev; odštevisi male stroške, to je čez 100 dolarjev (ne več, kajti dobitki bili so večidel podarjeni) ostalo je čistega dobička čez 1400 dolarjev ali več kot 3500 gold. avstr. denarja.

Po teh številkah soditi bila je to „velika reč“, ni li res? Moje pero je nezmožno, jo bolje popisati, a upam, da mi zavoljo pomanjkljivosti tu in tam malo prizanesete.

Če Vam bode to moje pismo ugajalo, oglašim se kmalu zopet z mojo neslanostjo, če pa ne, vstajam pa ravno tako, kot preje

Vaš sluga

Na obalih reke Mississippi
15. grudna 1881.

O'B.

Naši dopisi.

Z Dunaja 17. jan. — Zarad homatij v Krivoščiji delajo se vojne priprave v veči razmeri, zato se imajo neki delegacije k izrednemu zasedanju sklicati uže 28.

dne s. m. Borsá se je te novice vstrašila, ker se zdaj še ne vé, kako daleč morejo segati in ne, kdaj jim bo konec, ker javlja se ob enem, da je v Mostaru proglašen zasedni stan. Iz vsega se vidi, da vladanje v Bosni in Hercegovini do zdaj ni bilo brez napak, posebno pa, da je bilo napačno, vojavstvo ob enem vpe-ljavati v Krivoščiji in v Hercegovini in Bosni. — Te dni 12. in 13. t. m. imeli smo nekdanjega litijskega glavarja Vestenecka tukaj, ki je prišel pred tukajšnje porotnike tožit vrednika „Tribüne“ gosp. Hamana. — Pri obravnavi videti je bilo mnogo znanih prič: dr. Poluklar, notar Svetec, dr. Vošnjak in mnogo Litijcev je bilo tukaj, pa tudi vit. Kaltenegger, dr. Schrey in baron Taufferer prišli so pričati. — Zastopnik Vesteneckov bil je dr. Kopp, Hamana pa je zagovarjal dr. Porzer. Razgovarjala se je dogodka pobijanja oken v Litiji, pa tudi Vesteneckovo vedenje in uradovanje sploh. Razkrilo se je mnogo znanih, mnogo tudi še ne objavljenih dogodb iz Vesteneckovega glasovitega delovanja v litijskem okraji in na Kranjskem sploh, toda Vesteneckov zastopnik stikal je stvar tako, kakor se je glasila tožba, v kateri je iskal po krivem preganjan liberalni nemec in uradnik, kateremu so njegovi predstojniki varstvo odrekli, pomoči pri sorodnih mu nemških porotnikih, — in Haman bil je obsojen zarad razžaljenja časti v zapor 6 mesecev. Zagovornik njegov oglašil je takoj pritožbo ničevosti in konca pravde ni še — ne!

Z Maribora 13. jan. (*Shod štajarskih slovenskih narodnjakov*) je bil 8. dne t. m. tu v Mariboru, o katerem Vam po „Slov. Gosp.“ posnamem to le:

„Česar smo si dolgo želeli in uže težko pogrešali, to smo dognali in dosegli: Maribor in okolica ima svojo slovensko „posojilnico, registrovano zadrugo z omejenim poroštvom“ in Štajarska dobi svoje politično „slovensko društvo“.

Na poziv poslancev: dr. Vošnjaka, dr. Dominkuša, dr. Radaja in „Gospodarjevega“ urednika sešlo je se dne 8. januarja t. l. precejšnje število slovenskih domoljubov v Mariboru. Prišli so gospodje: dr. Vošnjak iz Ljubljane, Mih. Herman iz Gradca, dr. Srnec in M. Vošnjak iz Celja, dr. Gregorič, Jož. Žitek, dr. Jurtela iz Ptuja, dr. Geršak iz Ormoža, dr. Rapoc iz Šoštanja. Tem pridružilo se je mnogo narodnih mož mariborskih. V nedeljo ob 11. uri dopoldne bila je odločilna osnova valna seja. Navzočih je bilo 14 gospodov, ki so sprejeli pravila celjske posojilnice, podpisali potrebnih deležev ter osnovali: „Posojilnico za Maribor in okolico, Spar- und Vorschuss-Genossenschaft“. Izvolili so potem ravnateljstvo novi denarni zadrugi: v predsedništvu so sledeči gospodje: za ravnatelja dr. Glančnik, advokat, za denarničarja Pavel Simon, posestnik in fabrikant šampanjca, za kontrolorja Franc Bindlehner, posestnik in fabrikant mjila, za odbornike pa gospodje: dr. Radaja, deželni poslanec, notar in posestnik, Feliks Ferk, zdravnik in posestnik, M. Berdajs, trgovec, in Jožef Rapoc, posestnik, vsi v Mariboru. V nadzorništvo bili so izvoljeni gospodje: dr. Dominkuš, deželni poslanec in odvetnik, Lovro Herg, kanonik, dr. Gregorec, profesor, Janez Fluher, deželni poslanec, in Franc Rapoc, notar. — Popoldne bil je shod zavoljo političnega društva. Namen društva je: „razširjati med slovenskim ljudstvom politično in gospodarsko izobraženje, vzbujati narodno zavest, braniti politične in državljanske pravice slovenskega naroda in pospeševati ustavni razvoj avstrijske države na krščanski podlagi.“ Društvo bode v dosego svojega namena sklicavalo občne zборе, javne shode in tabore po Štajarskem, izdavallo politične in gospodarsko-podučljive knjižice in ustanovljalo na kmetih knjižnice, iz katerih si ljudstvo lahko izposoji knjige. Letnina bode znašala en goldinar. Društvene zadeve